

ՏԵՂԵԿԱԳԻՐՆԵՐ

ՍՈՒՐԲ ՅԱՐՈՒԹԵԱՆ ՏԱՃԱՐԻ ՍԱԼԱՔԱՐԵՐՈՒ ՆՈՐՈԳՈՒԹԻՒՆ

27 Մայիս, 2019-ին Քրիստոնեայ սրբավայրերու պատասխանատու Յոյն, Ֆրանչիսկան եւ Հայ, երեք համայնքներու պետերը, դարձեալ ի մի եկան Ֆրանչիսկաններու Ս. Փրկիչ վանքին մէջ, ստորագրելու վերջնական համաձայնագիրը Ս. Յարութեան Տաճարի սալաքարերու նորոգութեան, Օսմանեան ժամանակաշրջանէն մնացած կոյուղիներու փոփոխութեան, անձրեւաջուրերու ճամբան փոխելով արգիլել որ ջուրերը գան ու հաւաքուին Քրիստոսի Գերեզմանին տակ, սպառնալով անոր անվտանգութեան, եւ ապա արգիականացնել ելեքտրական եւ հեռաձայնային սիսթեմները, այսպէս Տաճարը մաքրելով տեղ-տեղ երեւցող թելերէ եւ խողովակներէ:

Սակայն պարտ ու պատշաճ պիտի ըլլար նախ խօսիլ եւ տալ հակիրճ նկարագրականը Ս. Յարութեան Տաճարին, որ իր մէջ կը ներառէ Գողգոթան, Քրիստոսի խաչելութեան վայրը, Պատանատեղին՝ ուր խաչէն վար առնուած մարմինը մեր Փրկչին ընդունեց օծումը իւղաբեր կիներուն, եւ ապա Գերեզմանը՝ ուր Աստուածորդուն մարմինը պիտի մնար երեք օրեր, եւ ապա Յարութիւն առնէր:

Քրիստոնեայ աշխարհի պաշտամունքին արժանացած այս Սրբավայրը կառուցուած է Դ. դարուն, Մեծն Կոստանդիանոսի կողմէ: 1099-ին, Ալ-Հաքիմ, Ֆաթիմեան մոլեռանդ խալիֆային կողմէ հիմնադրուած պիտի կործանէր, սակայն 1099-ին խաչակիրներ անոր պիտի տային հիմնական վերանորոգութիւն, ի մի ամփոփելով անշատ սրբավայրերը: Ներկայ Տաճարը այսօր իսկ տակաւին խաչակիրներու կողմէ վերաշինուած տաճարին մնացորդն է: 1808 թուականին հրդեհը կու գար քայքայելու արդէն իսկ թուցած կառուցը շէնքին իսկ մօտ 20 տարիներ ետք Ս. Երկիրը ցնցող մեծ երկրաշարժը պիտի գար վտանգաւոր ճեղքեր բանալու Տաճարը վեր բռնող սիւներուն եւ գմբէթին վրայ: Պաղեստինի Անգլիական խնամատար կառավարութիւնը հիմնուելով Անգլիացի ճարտարապետ՝ Հարվիի տեղեկագրին վրայ, փայտեայ եւ երկաթեայ մոյթերով (նեցուկ) ամրացուց Տաճարին վնասուած մասերը:

Պաղեստինեան ներքին քաղաքական պայմանները կու գային արգելք հաղիսանալու Տաճարի վերանորոգութեան հարցին, մինչեւ 1953 թուական, երբ Յորդանանի բարեխնամ կառավարութիւնը, իբրեւ խնամատար եւ վերահսկիչ Սրբատեղիներու, իր կարգին հաստատելով անհրաժեշտութիւնը վերանորոգութեան գործին, ուղեց ունենալ կարծիքը Սրբատեղեաց յանձնախումբի երեք մարմիններուն, որոնք որոշեցին վերջնական քննարկման ենթարկել Տաճարը եւ ճշդելու եթէ հիմնական նորոգութիւնը անհրաժեշտութիւն էր կամ տակաւին կարելի էր սպասել: Յարանուանութեանց կողմէ հրաւիրուած ճարտարապետներ եկան այն նոյն եզրակացութեան, որ նախապէս Անգլիացի, Իտալացի եւ Յոյն մասնագէտներ յանգած էին, Տաճարը կարիքը ունէր անմիջական ուղադրութեան եւ հոգատարութեան:

1961 թուին երեք ազգաց ճարտարապետները չորս գլխաւոր մասերու բաժնեցին Ս. Յարութեան նորոգութեան գործը.

Ա.- Գմբէթի ամրացում:

Բ.- Ս. Գերեզմանի կառույցի ամրացում:

Գ.- Ս. Յարութեան Տաճարի մուտքի արտաքին մասը, եւ

Դ.- Նորոգութիւնները սկսելէ առաջ, որոշուեցաւ քննել Տաճարին հիմերն ու ընդլատակեայ ջուրի ճամբաները:

Առնուած չորս որոշուած կէտերէն, միայն առաջինն ու երրորդը արժանացան լուրջ եւ մասնագիտական ուշադրութեան, մինչ Ս. Գերեզմանը կը մնար անորոշ վիճակով, ինչպէս նաեւ չորրորդ կէտը՝ ընդլատակեայ ջուրի նոր ճամբաներու բացումը:

Այդ թուականէն ասդին անցած են մօտ 50 տարիներ, եւ միայն երեք տարիներ առաջ էր, երբ Սրբատեղեաց երեք համայնքները որոշում առին Փրկչական Սուրբ Գերեզմանը ենթարկել հիմնական նորոգութեան եւ փառք Ամենակալին, այդ ծրագիրը իրագործուեցաւ, եւ այժմ կը մնար ընդլատակեայ ջուրերու հարցին լուծումն ու Տաճարին արդէն կոտրտած սալաքարերու նորոգութեան հարցը, որուն համար ալ Սրբատեղեաց գլխաւոր պետերը՝ Յունաց եւ Հայոց Պատրիարքներն ու Ֆրանչիսքեան Միաբանութեան Քիւսթոտը, ընթացիկ տարւոյս Մայիս 27-ին հանդիպեցան եւ ի ներկայութեան խումբ մը լրագրողներու՝ ստորագրեցին համաձայնագիր մը լուծելու Տէրունական Գերեզմանին տակ հաւաքուող անձրեւաջուրի հարցն ու սալաքարերու նորոգութիւնը:

Սոյն համաձայնագիրը կը բաղկանայ երկու մասերէ.

Ա.- Ուսումնասիրել եւ վերջնական լուծում մը գտնել Ս. Գերեզմանին տակ հաւաքուող անձրեւաջուրերը ձեւով մը հեռացնելու, ելեքտրական եւ հեռախօսային նոր գիծեր տեղաւորել գետնին տակ, ինչպէս նաեւ ունենալ վերջնական գինը այս մեծ եւ ծախսալից ձեռնարկին: Եւ տարի մըն ալ յատկացնել ամբողջացնելու այս ծրագիրը:

Ս. Յակոբեանց Զինուորեալ Միաբանութիւնը առաջին անգամը չէ, որ հարկին տակ կը գտնուի իր նախնիքներէն իրեն ժառանգ մնացած Սրբավայրերու իրաւական պահպանութեան հարկին առաջ: Հոս կ'արժէ նշել ի պատիւ Հաստատութեան հոգեւոր զինուորներուն, թէ ինչպէս անցեալին նոյնպէս եւ այսօր անոնք կ'ընեն իրենց լաւագոյն կարելին շարունակելու այս գործը գիտակցօրէն եւ լրջութեամբ:

Անշուշտ դիւրին չէ եղած զոհողութեան եւ նուիրումի այս գործը, սակայն բոլոր անոնք՝ որոնք քիչ թէ շատ ծանօթ են Ս. Քաղաք՝ Նրուսաղէմի եւ Սրբատեղեաց պատմութեան, կրնան վկայել թէ հրաշքի համազօր ջանքեր է որ կը թափուին դիմագրաւելու ամենօրեայ դժուարութիւնները: Անշուշտ այդ հրաշքին մեծ մասը մեր ժողովուրդի սէրն է իր հոգեւոր եւ ազգային սրբութիւններու եւ արժէքներու նկատմամբ, իսկ ամենակարեւորը՝ Հայր Աստուծոյ հրաշագործ զօրութիւնը, որ մեզ երբեք չէ լքած:

Փա՛ռք ու պատիւ մեր երախտաշատ նախնիքներուն, որոնք մեզի կտակեցին այս անփոխարինելի հոգեւոր գանձը, ու հիմա կարգը մերն է ընելու գերագոյնը, իրականացնելու Սուրբ Տեղեաց հետ առնչուած համաձայնութիւնները, որպէսզի մենք եւս մեր կարգին մեր յաջորդներուն փոխանցենք այս թանկագին ժառանգութիւնը, որովհետեւ այս՝ կրօնական կամ ազգային պարտականութիւն մը ըլլալէ առաջ փառք է եւ պատիւ:

ՍԱՄՈՒԷԼ Ծ. ՎԱՐԴԱՊԵՏ ԱՂՈՅԵԱՆ